

els textos portuguesos de l'Alta Edat Mitjana (*Altportugies*. PNN II, 51); al capdavant és també el cas de *Vendrell*, i fins el de *Sant D(i)umenge* (DOMINICUS), per més que en aquests s'hagin sumat altres factors.

De la identitat originària amb el nom setmanal és prova indirecta la variant SAMBÁTUS (cf. fr. *samedi*), que ja trobem com NP en una inscripció romana de Tarragona: cognomen, de temps pagans (segons *AIEC* VIII, 372), però ja hi havia llavors molts neòfits que no es deien cristians per por del martiri. I és d'aquesta variant amb *mb*, que ve, en els NLL port-gallecs que citem. L'altra variant *Sapatellus* que hem datat l'a. 1205, en el *Rept.* de Mall., pot resultar del tractament especial de la *bb*, documentat en *EntreDL* III, 85n.

Aquesta és ja essencialment l'*ETIM.* de *Sabadell*, que publicaren Mn. Joan Segura (*BDLC*, 1908, 10), Montoliu (*BDC* v, 36) i més extensament i documentada Aebischer (*Top.*, 30-31).

Etimologia certíssima; no hi ha hagut discrepància seriosa; no valia la pena de refutar, com fa *AlcM* les incongruents pensades de Balari (*Orig.*, 207-8) i Griera; encara menys el que digué en una conferència, que donà a Bna., c. 1954, cert llicenciat Broëns (el cas d'aquell «monsieur qui ne sait pas la géographie»); o el maniàtic Mn. Juandó a «La Vanguardia» (ix, 1954).

La informació històrica i toponímica es podrà completar amb les obres excel·lents del meu inoblidable company d'estudis (arxiver de la seva ciutat nadiua), Miquel Carreras i Costajussà «Elements d'Història de Sabadell», Sab., 416 pp. 4.º, 1932, precedit d'unes «Línies d'Hist. Ciutadana», Sab. 60 pp. 4, 1930. J. Rosell «Rodalia de Sabadell»: recull orientador, històric i descriptiu dels nostres voltants», Sab. 182 pp., abans de 1960.

HOMÒNIMS I PARÒNIMS. Un petit i avui bastant oblidat *Sabadello* consta a la rodalia de Besalú, com afrontació O. del gran alou de Fares (en un doc. de 1183) (Villan. xv, 257; Mons. II, 215; i x, 235). Tingué també el nom variant *Sabadi* (Alsius, *Nom.*, 138, 148; i Madoz): és un equivalent del mateix NP, format aquest amb el dim. *SABBATINUS*, variant que fou portada per un *Sabbatinus*, company de St. Francesc mort el 1251 (avui usat encara a Itàlia com nom de fonts). Crec que hi hagué a la Cat. Nord un estany i rec dit *Sabadell*, que l'*InvLC* troba en docs. de 1183: «stagnò *Sabbateli*»; 1190: «Stagnò de *Sabateillo* --- in loco dicto *Sabadel*»; 1227: stagnum de *Sabadel*; 1280: «aculea de *Sabadel*» (esmena òbvia en lloc de *Sabacel*).

Més conegut és el compost **COLLSABADELL**, llogaret agregat a Llinars del Vallès, avui reduït a una església rural i cases disseminades. 868: «ipso collo de *Sabadello* et usque in summo Montesigno» (*Cat. Car.* II, 358-9); 998: «*collum de Sabbatello vetulo*» (*Cart.* St. Cugat I, p. 280); 1039: *Colle de Sabadello* (Mas, *NHBna.* v, 8); 1047: *Collu de Sabatellum* (ib. ix 276); 1067: *Collem Sabatelli* (ib. ix, 75); 1102: *Colo Sabatelli* (ib. ix, 230); 1125: *Collis de Sabadel* (ib. ix, 302); 1134: *Collo de Sabadel* (Albon, *Cart. du Temple*, § 60

67); 1135: «in loco q. v. *Mugent* --- parr. Sti. Saturnini de *Collo de Sabadel*» (Albon, p. 75; i MiretS., *Templ.*, p. 39).

Alguns occitans: dos pobles en el Carcí (Dpt. Lot): *Sabadel*: a l'E.: distr. Figear, cº de La Tronquiere; i un altre a l'O. en el cº de Lauzes. O complement d'un orònim: *Pech-Sabadel*, doc. ant. *Puy-Sabadel*, te. Arzens, Aude (Sabarthès). I amb la variant en *-mb*: *Sembadel*, distr. Briude (H-Loire).

Molts a l'àrea Astúries-Gal.-Portugal: un *Sabbadel* fou dotat l'any 780 pel fill de Silus rei d'Astúries (S. IX?). Hi ha 4 *Sabadelle* a Galícia, un *Sabadille* allí i dos *Sabadelhe* al N. de Port. (distr. Guarda) aquests, amb la *i* metafònica o la *lh*, s'expliquen per un genitiu o locatiu en *-r* (J. da Silveira, *RLus.* xxiv, 16-7; i Piel, un art. en *Biblos* i *VKR* x, 60-61). Aquests treballs i el de M-Lübke, donen així mateix notícies d'un *Sambado*, distr. Castelo-Branco, 3 *Sambade* a Bragança, a Porto i a Crunha; i altres *Sambade* i *Ambades* a les altres prov. gallegues; en fi, amb altres sufixos també tenim a Portugal dos *Sabadim*, i allí i a Galícia, tres *Sabadon*, *-dão*.

Sabanell, V. *Savallà Sabani*, *Coma* ~, V. *La Bana*

SABANYOLES

Partida rural del terme de Torredembarra. En el mapa IGC figura el seu nom, deturpat en *Sulañolas*, nom infundat, inexistent (*E.T.C.* II, 270), com vaig comprovar a l'enq. de 1955 (xiv, 130, 132). Està sens dubte per *Ses-Banyoles*, amb l'art. arcaic *Ses-* aglutinat a *Banyoles*: NL duplicat de la vila de l'Alt Gironès (vol. II, 336b1 ss.) i de les seves variants *Banyoles* de l'Ebre i d'Eivissa (ibid., 36.40), mossàrab *Banyuls* etc. De *Sesb-* reduït a *Sab-*, com en *Sabenes*, *Sagatoses*, *Savalls* i altres que registrem, supra, a l'art. SA.

Sabata, *Sabató*, V. *Sabdén*

SABDÉN o SAUDÉN

Despoblada morisc a la Plana Merid. de Castelló: *Sabdén* hi consta, en el te. de Suera, com despoblada morisc (SGuarner, *Els Pobles Val. parlen* I, 140). Evolucionada avui en *saudén* el recullo en l'enq. de 1961 a Suera (xxx, 179.8). En el cens de 1563 figura *Saudén* amb 9 cases de moriscos (Lapeyre, 35); ja no el recullen els censos de 1572 i ss. perquè el deuen incloure entre els moriscos de Suera, que llavors augmenten (ib., p. 33) (cf. *Valdezuera* en Reglà, p. 108).

És evident el caràcter àrab, ja pel nexa *bd* i l'arrel; i també per la terminació, que sembla la del dual àrab, la mateixa que tenim en el nom veí i conspicu d'*Alcalatén* (*al-qal'atājn* 'els dos castells'). Ve segurament de l'arrel *sbt* 'descansar, reposar en un lloc', d'on es deriven *sibt* 'tribu', *sabt* 'acció de reposar', *subāt* 'son, letarg' (> mall. *subet*, *-bec* 'becaina': *DECat*,